

REDACȚIA

Arad, strada Aulich Nr. 1

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 20 cor. pe 1/2 an 10 cor.; pe 1/4 de an 5 cor.; pe 1 lună 2 cor. Nr-ri de Duminecă pe an — 4 coroane. — Pentru România și străinătate pe an: 40 franci.

Manuscripte nu se napoliază

ADMINISTRAȚIA: Arad, strada Aulich Nr. 1

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b., și timbru de 60 bani de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Serisori nefrancați nu se primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Reacțiunea.

(S). Au și Ungurii un proverb cumințe: „Saját kárán tanul az ember”, — ceea-ce însemnează că în urma pășaniilor propit mai ales învățăm omul. Incăpăținată din fire — o calitate care, când vorba e să susținem o luptă politică inversunată, ar fi bine să se sălășluiească și între noi Români — și mai ales că sunt cu desăvârșire în stăpânirea șovinismului, Ungurii n'au vrut să ia aminte înțelesul multor pășanii ce au dat peste ei. D'aceea, după-cum în trecut dat-au de catastrofe, ca puțințe alte neamuri, așa și în prezent țin țeara în continuă fierbere și amărăsc naționalitățile fără nici un folos pentru deșșii.

Am înregistrat însă, pe scurt, în numărul nostru de ieri faptul, că spre marea mirare desigur a multora, două zile, aproape de guvern, în fața șovinismului ce a cuprins unele spirite maghiare, vin și mărturisesc nu numai greșala de a nu învăța din istorie și din cele ce se petrec, din reacțiunea ce a ieșit la iveală în urma trigonirilor stăpânirii ungurești, dar și condamna cu asprime toate brutalitățile și fără de legile ce Bánffy a săvârșit împotriva naționalităților, contribuind astfel la înveninarea relațiilor între Unguri și naționalități.

E un simptom, desigur, acesta. Pentru-că de mult n'am mai văzut ziar maghiar care să nu aprobe ori de măsură volnică a guvernului unguresc împotriva noastră. A trebuit să ajungă însă șovinismul la paroxism, să acuze pe Széll de cele mai imposibile lucruri, pentru ca și între maghiari să se găsească publiciști destul de curajoși să mai infrunte, în certe cazuri, valurile șovinismului.

Deocamdată asemenea zărișii s'au răsit numai în tabăra guvernamentală. Și aceasta ceva mai ales când ne gândim, că „Pesti Hirleap” cu cât face susținea odată toate actele lui Bánffy și cum chiar numitul ziar, acum două ani, făcuse tărăboiul cel mai mare cu „revoluția” ce descoperise la Brașov, „revoluție” ori mai bine: comedia inscenată de faimosul Jászszensky.

Motivul cardinal pentru care „P. H.” se crede dator a condamna activitatea pe terenul național a fostului ministru Bánffy, sunt efectele, urmările acestei politici: până și pe Fiume și cum chiar numitul ziar, acum două ani, făcuse tărăboiul cel mai mare cu „revoluția” ce descoperise la Brașov, „revoluție” ori mai bine: comedia inscenată de faimosul Jászszensky.

Câtă ceartă, luptă, mistuire de forță, câte procese și intermedieri n'am suportat noi, naționalitățile, până să-i facem pe Unguri a recunoaște această! S'au încăpăținat însă și au urmat înainte cu politica nefastă „recu-

noscută de mult ca rea”, dar' menționată numai pentru-că așa credeau: altfel nu se pot zdrobi naționalitățile. Ear' ei, dela Tisza, Wekerle și până la Bánffy, așa mărturiseau: zdrobirea naționalităților este singura rezolvare a chestiunii naționalităților...

Acțiunea aceasta a lor a provocat reacțiune din partea celorlalte neamuri, așa că acum ei înșiși mărturisesc foc pe toată linia. Li-s'au sculat în cap până și Italienii din Fiume, cei mai buni amici ai lor, singurii cari la 1848—49 îmbrățișaseră revoluția lui Kossuth.

Învêța-vor cel puțin pentru viitor?

„Budapesti Napló”, este adevărat, în privința noastră, a Românilor, face o recitență. Apără adică pe Széll numai împotriva învinuirilor ce Komjathy i-a adus cu privire la „pactarea” cu Sașii. Zice anume că bine face Széll dacă menține bune relații cu Sașii, deoarece Ungurii din Ardeal sunt avisați la prietenia Sașilor, având să lupte împreună împotriva aceluiași adversar, împotriva — Românilor...

Desigur, teoria asta o are numitul ziar numai de când primul său redactor, Ovreiul Vészi, a fost ales deputat în Sebeș-săseșc. Nainte dușmanii Ungurilor erau și Sașii.

Oamenii cari își schimbă astfel părerile — și bine fac că le schimbă — desigur că la un moment dat, de pildă ca să-și poată menține mandatul, o să schimbe și părerea că Ungurii și Sașii trebuie să se unească a lupta contra — Românilor, și o să revină la singura politică înțeleaptă: toate trei aceste națiuni să trăiască în bună pace, pentru a rezista împreună împotriva primejdii comune și perpetue: colosul slav dela Nord!

Ear' buna pace numai un guvern drept o poate crea. Nu e mai puțin adevărat, că pentru a ajunge să avem un asemenea guvern, e necesar ca foile maghiare să nu mai alimenteze șovinismul nebun care i-a pus rău cu toate neamurile din patrie.

Cuvânt înțelept. Ca în toți anii, așa și acum, *Casina Națională Maghiară din Budapesta*, acest centru politic maghiar, a ținut un banchet festiv întru pomenirea lui Széchényi, întemeietorul Casinei.

Discursul festiv l'a rostit magnatul Széchényi Imre, care — spre mirarea multora — a accentuat, că Ungurimea nu poate scăpa din situația tristă în care se află de cât numai dacă educația viitorilor cetățeni se va îndruma într-o direcție religioasă morală. Conducătorii să se lepede apoi de egoismul d'acum și peste tot, asupra vieții publice să îmbrățișeze păreri creștinești (keresztény világnézet), să se închine spiritului altruist, egoismul d'acum, în care Ungurii au ajuns prototipuri, fiind caracteristica părerilor păgâne.

Numai să urmeze magnații aceste păreri sănătoase.

Decadența economică. După statistica oficială în anul 1885 s'au vândut la licitație nu mai puțin de cât 16.653 proprietăți. În anul 1894 sau vândut 14.992. D'aci încolo însă decadența este tot mai evidentă, așa că în anul 1897 s'au vândut la licitație

18.857 imobile, în valoare de 17 milioane.

Și totuși, în loc de a remedia acest rău, constatat și de ancheta de mai zilele trecute, căci toți se plâng de pierirea proprietăților mijlocii, înțelepții patriei își frământă capul cum să maghiarizeze cu ajutorul — colonisărilor!

Halal de așa înțelepți!

Nouă alegeri în Austria. Ziara „Slovo Polsky” din Lemberg vestește, că noul guvern a invitat pe toți guvernorii ținuturilor să facă pregătirile necesare, așa că la cas dacă se disolvă Reichsrathul, alegerile să se poată ține mult peste trei săptămâni.

Autonomia catolicilor.

Luni, în 5 Februarie n., congresul bisericii catolice a ținut la Budapesta a patra ședință de la deschidere încoace. În această ședință s'au ivit două momente mai însemnate: O declarațiune a primatului Vaszary și vorbirea sēcuiului Ugron Gábor.

Indemn la declarațiunea primatului, au dat câteva cuvinte de imputare ale lui Rakovszky István, care a zis, că episcopatul aci s'au figurează ca corporațiune separată. În congresul din 1874 — zice el — au vorbit episcopii. Azi însă nu. Intreabă deci: care e pricina acestei împregiurări? De ce nu se declară episcopii? Ce sens are un congres mut? Proiectul lui Horánszky e numai un obiect de trăgănare a lucrărilor, de aceea — el nu-l primește. — Încă în timpul sistemului vechiu politic — a zis Rakovszky — și la provocarea din partea guvernului trei membri ai episcopatului au prezentat un proiect privitor la afacerea fondurilor.

Primatul Vaszary i-a răspuns imediat: „Antevorbitorul a amintit aci, că trei membri ai episcopatului ar fi dat guvernului un fel de memorandum. Făcând o reprieve în trecut aflăm, că în 1893 Majestatea Sa a numit o comisie, care să statorească principile ce cad în competența congresului.

Această comisie încă în 16 Ianuarie a ținut o ședință, în care este un punct de însemnătate, asupra căruia se va reveni la dezbateres specială. După constăturile acestei ședințe, din staul episcopatului s'au exmis trei membri, cari să desvoalte negative acele principii, cari nu puteau să aparțină competenței autonomiei. Negative anume, fiindcă ei nu erau autorizați a constata, cari anume lucruri nu aparțin acelei competențe. Părerea acestor trei episcopi n'o am la mine și numai la sfârșitul deciziunii își aduc aminte, unde se arătau, cari anume agende în privința bisericăscă nu pot aparțină autonomiei. Și mă bucur, că acestea au și fost luate în considerațiune. — Un alt punct este, că memorial amintește și specifică drepturile de patron ale Majestății Sale și la fine zice: Ceea-ce M. Sa îngăduie din aceste drepturi autonome, aceea va fi de competența autonomiei.

Privitor la un alt moment adus în discuție trebuie să declar, că da, episcopatul voiește o autonomie corespunzătoare organis-

mului bisericii catolice. Aceasta e starea de prezent a lucrurilor. Că de ce nu intră în desbateri, aceasta e fiindcă n'a decis-o această. Avem însă înaintea noastră două proiecte: unul al majorității și altul al minorității. Episcopatul nu voiește să intre în conflict cu credincioșii săi proprii. Principiile au să fie statorite întâiu, dintre cari primul e: denumirea. Despre aceasta însă, se va vorbi mai târziu. Al doilea: fondurile, al treilea: școalele și al patrulea: drepturile de patron ale Monarhului. Despre toate acestea însă episcopatul va vorbi mai târziu, la timpul său. Până atunci eu nu pot să constrîng pe nimeni să vorbească și nici să tacă ori să voteze.

Ugron Gábor: Declară, că primește propunerea minorității; proiectul lui Horánszky însă nu, deoarece-ce această exclude din autonomie și inteligența și poporul. N'are asemenea autonomie nici oase, nici carne dar nici sânge chiar. Protestează împotriva restrîngerii dreptului de alegere, căci asta e în contrast cu învățătura creștină. Se provoacă la faptul, că totdeauna a fost catolic și că de câte-ori s'a pornit vr'o acțiune politică împotriva instituțiilor bisericii catolice, cum bună-oară în urmă legile politice bisericești, — episcopii înșiși au cerut mai ales autonomia catolică. E însă dureros, că îndată ce a trecut acțiunea nefavorabilă bisericii, — episcopilor nu li-a mai trebuit autonomie; deși e neapărat de trebuință, ca în timp de pace să se organizeze catolicii. Eată vedem cu toții, că puterea și influența trec în mâinile protestanților și a tovarășilor lor. Ear posibilitatea pentru asta li-o dă organizația lor puternică.

„Pună-se capăt odată — zice Ugron — epocii lăse a catolicilor, și să vină era curajului și a bărbăției, căci nouă milioane de catolici stau la spatele noastre”...

În continuarea vorbirii sale Ugron a mai cerut: Sistem de vot universal și organism episcopesc diecesan. A pretins apoi, ca fondurile și fundațiunile catolice, precum și școalele—statul să le dea bisericii. Statul își are—zice—școalele sale proprii; dar cele confesionale catolice statul fără confesie să nu le țină în mâinile sale. Să le redea catolicilor, pentru-ca acestia să ducă într-însele spiritul lor propriu, căci numai acest spirit religios poate să desvolte în băieți conștiința datorică. Amintește școalele întreținute de diferitele ordine călugărești, unde băieții primesc nu numai învățătura, ci și educațiune și nobilitarea sufletului. Acolo se cresc oameni de caracter și conștiință de datoricie lor. Din această pricină pretinde Ugron, ca statul să predea școalele catolicilor. Școalele statului — zice — sunt niște fabrici, unde sufletele tineretului se fabrică după același calapod. Să se îngăduie dară educațiunea și în spirit religios. — Și protestanții—continuă Ugron—mai întâiu au pretins școalele, cănd au devenit confesiune receptă. S'a dispus prin lege, ca bunurile și fondurile să li-se dea înapoi. Același lucru îl cer și catolicii, ce protestanților li-s'a dat înainte cu o sută de ani. Nu este permis a se îngădui în mâinile unui guvern de partid averi de mai multe sute de milioane; guvernul de partid le întrebuințează pentru coterșiri la alegeri. Catolicii nu vor—încheie Ugron—să rămână sub tutela statului:

În ședința a cincina (6 l. c. n.), presidată de contele Szapáry Gyula, s'a presintat și a vorbit și contele Apponyi Albert

„CONCORDIA“

institut de credit și economii societate pe acții — takaréék és hitelintézet mint részvénytársaság.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Concordia“, societate pe acții, se invită prin aceasta conform §-ului 12 al statutelor societății la

IV-a adunare generală ordinară

ce se va ține în Uzdin-Ozora la 24 Februarie 1900 st. n. la 10 oare a. m. în localitățile institutului.

Obiectele:

1. Raportul anual al direcțiunii.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Presentarea bilanțului făcut cu 31 Decembrie 1899 precum și propunerea direcțiunii și a comitetului de supraveghiere, referitoare la împărțirea venitului curat, darea absolutului pentru direcțiune și comitet de supraveghiere.
4. Conform §-ului 31 al statutelor, alegerea a 2 membri în direcțiune și conform §. 39 alegerea a 2 membri în comit. de supraveghiere.
5. Conform hotărârii adunării generale din 1899, modificarea și suplificarea statutelor societății.
6. Conform §-ului 18 sunt acțiunile, cvitele interimale, și eventualele documente de plenipotență, până inclusive 22 Februarie st. n. depune la cassa institutului.

Direcțiunea.

Uzdin-Ozora.

Contul bilanțului — Mérleg számla.

Activa — Vagyon.

Passiva — Teher.

	Coroane	fl.		Coroane	fl.
42 Cassa în numerar — Pénztári készlet	1317	18	23 Capital de fondare—Részvénytőke	31000	—
48 Cambii de bancă escomptate—Váltókbán.	58159	18	19 Fondul de rezervă general—Tartalék alap	8218	60
49 Cambii cu asigurare hipotecară—Jelzálogilag biztosított váltó tétélek	6618	—	37 F. p. dub.—Tartalék alap netáni veszteség fedezet.	1202	58
23 Capit. neincurs —Be nem folyt alaptőke.	583	04	59 Scopuri filantropice—Jótékonykezélu alap	26	—
6 Mob. 10% amort.—felszerelés 10% törlesztéssel ²¹¹⁻⁸⁰ ₂₁₋₂₀	190	60	41 Depuneri spre fructificare—Betétek	2093	38
Int. de reesc. anticip.—Előleg. vizsleszám. kamat	280	82	30 Reescompt—Visszleszámítás.	26024	—
36 Div. cont. debit.—különf. követ. számlák és hátra- și interese restante — lèkos kamatok.	7219	28	58 Dividende neridicate—fel nem vett osztalék	311	04
			59 Diverse cont. cred.—különf. hitelezők számla	52	90
			Inter. transit. anticip—Átmeneti kamatok.	849	56
			Profit curat—Tiszta nyereség.	4590	04
	74868	10		74868	10

Expte — kiadás.

Contul venitelor și al sarcinilor — Nyereség és veszteség számla.

Intrate — Bevétel.

	Coroane	fl.		Coroane	fl.
38 Interese la depuneri ridicate și capitalizate — Felvett és tőkésített kamatok	9780	40	40 Int. de escompt și hipotecate—Leszámítási és jelzálogi kamatok	7394	42
51 Salare — Fizetések	1999	84	63 Interese de întârziere—késedelmi kamatok	302	24
14 Contribuțiune erarială și comunală — Allami és községi adók	883	32	60 Provisiune—Jutalék	2737	58
Interese de reescompt — Visszleszámítási kamatok.	2459	36			
55 Tipărituri — Nyomatványok	121	38			
61 Spese de călătorie — Utazási költségek	40	—			
7 Competința de timbru — Bélyegilletmény	54	90			
10% amort. din mobilier — 10 % felszerelés törlesztés	21	20			
54 Spese de cancelarie — Irodai átalány	163	40			
Profit curat — Tiszta nyereség	4590	04			
	10434	24		10434	24

Uzdin-Ozora 31 Decembrie 1899.

O. Conopan,
director executiv.

I. Spariosu,
contabil.

Direcțiunea:

P. Giura.

P. Zarran.

A. Giura.

I. Mezin.

M. Crețiu.

M. Puia.

P. Spariosu.

Conturile prezente confruntându-se cu registrele principale și auxiliare, s'au aflat exacte.

Comitetul de supraveghiere:

P. Dimeca.

Iovan Bojin.

Găvrilă Flieșca.